

Diarienummer: OAN.2015.135

Datum: 2015-10-09

Enhetschef Vuxenheten Ulrika Söderlund

E-post: ulrika.soderlund@ale.se

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden

Redovisning av uppdrag att se över akutboende

Nämnden har gett i uppdrag till förvaltningen att undersöka möjligheten att starta upp ett akutboende av den typ Lilla Edet har för att uppfylla behovet av tak över huvudet för de kommuninvånare som är akut bostadslösa. Förvaltningen har i kontakt med Lilla Edets kommun tagit fram uppgifter kring hur det har fungerat med akutboende samt i bedömningen sett över vilka klientgrupper som skulle kunna vara aktuella för en sådan typ av boende. De personer som skulle vara aktuella för ett sådant typ av bistånd är de som akut saknas tak över huvudet och inte har övriga behov eller är motiverade till stöd i nykterhet/drogfrihet. Barnfamiljer är inte en målgrup. Kostnader för placeringar på vandrarhem och köpta boenden skulle minska med ett akutboende. Ett problem har varit att plats på vandrarhem inte står att uppbringa och det har hänt att individer inte har kunnat erbjudas tak över huvudet då plats inte funnits. Detta problem skulle lösas med ett akutboende. Boendet skulle inte ersätta köpta boenden där syftet är att uppnå nykterhet/drogfrihet och där boendet är en del av behandlingen men utgöra ett kvalitetshöjande och ekonomiskt försvarbart alternativ i övriga fall.

Förvaltningens beslutsförslag till Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden

Omsorgs- och arbetsmarknadsnämnden föreslås notera informationen och ge förvaltningen uppdrag att gå vidare och utreda möjligheterna att starta liknande akutboende i Ale.

Iréne Blomqvist

Ulrika Söderlund

Verksamhetschef IFO

Enhetschef vuxenheten

Magnus Billborg

Enhetschef försörjningstödsenheten

- Tjänsteutlåtande från sektor arbete, trygghet och omsorg 2015-10-09

Ärendet expedieras efter beslut till:*För vidare hantering*

Verksamhetschef IFO

Bakgrund

Kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver 2 kap. 1 § SoL), såsom omsorg, vård och service, upplysningar, råd, ekonomisk hjälp och annat bistånd (3 kap. 1 § SoL).

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Kommunens yttersta ansvar innebär i praktiken att då en person saknar mat för dagen eller tak över huvudet har socialtjänsten ansvar för att avhjälpa den akuta nöden. Biståndet kan bestå av matpengar eller akut bistånd i form av vandrarhem. Biståndet är dock inte villkorslöst utan innebär att den enskilde har gjort på vad den åligger att lösa sin situation i första hand.

Ett annat uppdrag för socialtjänsten är att hantera ansökningar om bistånd för stöd till nykterhet eller drogfrihet. I samband med att en sådan ansökan behandlas kan ett drogfritt/nyktert boende beviljas i kombination med öppenvårdsinsatser i syfte att uppnå drogfrihet/nykterhet. Boendet är i dessa fall inte det primära utan ett led i stöd att uppnå drogfrihet/nykterhet.

I nuvarande situation hanteras bostadslösa individuellt utifrån vilket enhet som hanterar ansökan och utifrån de individuella behov som finns. Det innebär i praktiken att lösningen kan vara kortare tid på vandrarhem eller köpta boenden som i första hand riktar sig till vuxna missbrukare. Kraven på drogfrihet/nykterhet och kvaliteten varierar på dessa boenden. Lösningen med köpta boenden tenderar att bli mer långvarig än lösningen med vandrarhem. Detta beror enligt bedömning dels på delegation dels på att det handlar om olika målgrupperna där missbrukare ofta står längre från ordinarie bostadsmarknad.

En rätt för den enskilde att få hjälp med sin boendesituation kan i vissa fall följa av biståndsrätten enligt 4 kap 1 § SoL. Dels ska då den enskilde vara helt bostadslös och dels skall han eller hon ha speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad. Det handlar inte om generella svårigheter som alla har som söker bostad i en storstad med bostadsbrist. Det ska vara speciella svårigheter hos den enskilde som gör att denne saknar förmåga att anskaffa egen bostad. Vidare ska den enskilde tillhöra en socialt utsatt grupp som behöver särskild hjälp att anskaffa en bostad. En särskilt utsatt grupp människor kan vara till exempel våldsutsatta kvinnor/män, utsatta barnfamiljer, unga som absolut inte bedöms kunna bo hemma, personer med missbruk eller lång historia inom socialtjänsten som saknar förmåga och är i behov av någon form av stöd, personer som ska slussas ut från institution, personer som är i behov av bostad efter en längre tid på anstalt.

Den enskilde skall vidare, för att vara berättigad till bistånd i form av boende, ha gjort vad som kan begäras för att lösa boendet på egen hand. För personer som inte har speciella svårigheter att erhålla bostad på den reguljära bostadsmarknaden, dvs. inte tillhör en särskilt utsatt grupp människor, kan bistånd till boende endast komma ifråga för att avvärja akuta nödsituationer. I sådana fall där den biståndssökande står helt utan tak över huvudet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt är socialnämnden skyldig att ordna logi.

Socialtjänsten har inget generellt ansvar att ordna boende till bostadslösa. I första hand har den enskilde ett eget ansvar att planera sitt boende. Innan bistånd till boende lämnas ska möjligheterna

att tillgodose behovet på annat sätt undersökas och den enskildes egna resurser tillvaratas. Bistånd till den enskilde utgår om det finns ett biståndsbehov och det inte kan tillgodoses på annat sätt, t ex via annan huvudman eller av den enskilde själv. Biståndet ska vara skäligt utifrån en individuell bedömning. Personen ska själv bidra till sin försörjning.

Det är socialtjänstens ansvar att förstärka och komplettera människans egna resurser, inte att begränsa hennes ansvar för sin situation. Det är den enskilde själv som bestämmer om hon kan ta emot erbjudande om en viss social tjänst – såvida det inte sker med stöd av LVM eller LVU. Godtagbar boendestandard kan enligt Regeringsrätten i vissa fall vara lägre än vad som anses skäligt på längre sikt. När akut situation föreligger eller när ett lämpligt boende inte kan beredas den biståndssökande för en rimlig kostnad kan boende på härbärge godtas under en övergångsperiod (RÅ 1994 not 574).

Bostadsfrågan är ständigt aktuell inom IFO såväl som i samhället i stort. Behovet är bostäder är stort och fler lösningar behövs för olika typer av behov. Övergripande bostadssociala riktlinjer är under framtagande och kommer beröra hela IFO där syftet är att klarlägga vilka behoven är och säkerställa likabehandling oavsett vilken del av IFO som hanterar frågan.

Inom IFO skiljer man på behov av akut tak över huvudet och mer långsiktigt behov av att få bistånd i form av hjälp till boende. Generellt är IFO ingen bostadsförmedling men för en liten målgrupp med särskilda svårigheter att få bostad via den ordinarie bostadsmarknaden kan bistånd till långsiktigt boende också vara berättigat. Biståndet kan bestå av hjälp med att söka bostad, träningslägenhet eller köpt boende. Akutboendet är till för målgruppen som har behov av akut tak över huvudet.

Nämnden har gett förvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheten att starta ett boende med stugor/bodar som lösning för akuta situationer då tak över huvudet är behovet.

Lilla Edets modell

På nämndens uppdrag har förvaltningen gjort en mindre utredning av en modell för akut bistånd till tak över huvudet som man har etablerat sedan flera år tillbaka i Lilla Edet.

Från Lilla Edet framkommer följande information:

Bakgrunden var att kommunen köpte platser på köpta boende som exempelvis Lilla Bommen och Betelskeppet vilket blev både kostsamt för kommunen samt tidsödande för handläggarna på socialtjänsten. Boendet startade 2008 och varit i gång sedan dess men i olika former. Boendet består av fyra frigebodnar, en kaffestuga och en hygienstuga med möjlighet till dusch och toalett. Stugorna byggdes av och drivs av det kommunala bostadsföretaget Leifab som gavs uppdraget av kommunledningen. Socialtjänsten betalar hyra för stugorna till Leifab. I början drevs boendet av Verdandi som tillhandahöll mat och kaffe till de som beviljades bistånd och skjutsade dem dit och hämtade på morgonen. De stod också för boendestöd till de boende. Boendet är ensligt beläget och personerna behöver skjutas, hämtas och lämnas. En anställd boendestödare ombesörjer skjuts varje kväll och varje morgon till och från boendet. På nätterna finns avtal med vaktbolag som gör en tillsyn varje natt.

Regler för boendet är att man inte blandar män och kvinnor annat än i undantagsfall. Stugorna läses upp då det kommer en boende men nycklar delas inte ut. Stugorna går dock att låsa från insidan. Det finns inga krav på nykterhet men de boende får inte ta med sig alkohol eller droger

dit. Alkohol beslagtogs och lämnas tillbaka dagen efter då den boende lämnar stugan. I stugorna är det rökfritt. På kvällar och nätter är det tillsyn av Securitas. Inga gäster får vistas på området och de boende får inte vara våldsamma eller hotfulla. Bryter man mot reglerna stängs man av i tre dagar och inga alternativ ges. Eftersom boendet är tillfälligt och omprövas får den boende inte lov att lämna tillhörigheter i stugan utan måste ta med sig allt varje dag.

Målgrupp för boendet är vuxna som saknar akut tak över huvudet. Boendet är ett bistånd som bedöms av socialsekreterare utifrån socialtjänstlagen. Beläggningen i Lilla Edet har varierat men under perioder har boendet varit fullbelagt.

Ekonomisk bedömning/konsekvens

Kostnaden för boendet i Lilla Edet ligger i dag på 5500 kr för hyra/månad plus hyra för kaffestuga och hygienstuga. Hyran betalas till det kommunala bostadsföretaget. Utöver kostnaden för hyra tillkommer lön för en boendestödare på 75% i Lilla Edet. Kostnader i Ale borde utifrån detta alternativ bli liknande om man väljer att driva det i egen regi. Då Lilla Edet hade samarbete med Verdandi var kostnaden mellan 800 000 – 2 mkr per år. För sektorn borde det innebära en besparing då kostnaden för köpt boende i andra alternativ är hög beroende på vilken lösning man väljer. Kostnaden är konstant och varierar inte beroende på hur många boende det finns om man väljer den modell i egen regi som Lilla Edet valt.

Barnperspektivet

Barnfamiljer bör beviljas andra typer av boende i första hand enligt Lilla Edet.

Miljöperspektivet

Ingen påverkan på miljön.

Sektorns bedömning/förslag

En lösning av den typ man valt i Lilla Edet skulle fylla ett behov av akuta lösningar för tak över huvudet för personer som inte har andra behov eller för tillfället inte är intresserade av annat stöd till nykterhet/drogfrihet. Den målgrupp som skulle komma ifråga är de som idag placeras på vandrarhem eller köpta boenden av typen Lilla bommen eller Betelskeppet om de inte kan bo på vandrarhem på grund av att de är i aktivt missbruk. Ibland är ett drogfritt boende en del av stöd till nykterhet/drogfrihet i kombination med behandling och det är inte i dessa lägen denna form av boende skulle komma ifråga då det inte finns någon personal på boendet.

Vid placering på vandrarhem är idag ett av de stora problemen bristen på vandrarhem. Det innebär att socialsekreterarna får lägga mycket tid på att leta tillgängliga vandrarhem och det har vid flera tillfällen resulterat i att man inte har kunnat lösa den akuta situationen och fått hänvisa personen till socialjouren eller till att hitta en annan lösning på egen hand vilket inneburit att personen inte fått något bistånd. Kostnader för placering på vandrarhem varierar mycket över tid men utslaget på ett år snittar man två helårsplaceringar á 350 kr/natt vilket genererar en årlig kostnad på runt 250 000.

På vuxenheten har man inte gjort någon åtskillnad på behov av akut tak över huvudet och behov av stöd till nykterhet/drogfrihet när det gäller köpta boenden varför en beräkning inte går att göra av kostnadsbesparing framöver. Kostnaden för köpta boenden har varit höga i Ale jämfört med andra jämförbara kommuner och bedömningen är att kostnaderna skulle minska med ett akutboende men i vilket omfattning är svårbedömt. Snittkostnad för plats på köpt boende är ca 1300 kr/dygn.

IFO förfogar också över fyra jourlägenheter med en månadshyra på ca 5500 kr/månad. Ett akutboende skulle kunna medföra att behovet av jourlägenheter minskar. Det finns dock även fortsättningsvis ett behov av att placera barnfamiljer i andra lösningar än akutboende.

Sammanfattningsvis skulle ett akutboende kunna vara ett sätt att snabbt kunna sänka kostnaderna för vandrarhem och köpta boenden. Det skulle vara en möjlighet att undvika tidskrävande och ibland lönlösa försök att hitta platser på vandrarhem för socialsekreterare. Det skulle också undvika situationer där personer riskerar att bli helt utan tak över huvudet på grund av den akuta bristen på vandrarhem. Förvaltningen lämnar till nämnden att fatta beslut om det finns intresse av att arbeta vidare med ett akutboende. I samarbetet framöver behöver också Alebyggen inkluderas.